

Στήν υπόθεση 139/80

πού έχει ως αντικείμενο αίτηση προς τό Δικαστήριο του Bundesgerichtshof, κατ' εφαρμογή του πρωτοκόλλου τής 3ης Ίουνίου 1971, πού άφορά τήν έρμηνεία από τό Δικαστήριο τής συμβάσεως τής 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί άρμοδιότητας των δικαστηρίων και εκτελέσεως των αποφάσεων επί άστικών και έμπορικων υποθέσεων και μέ τήν όποία ζητείται στό πλαίσιο τής διαφοράς πού έκκρεμεί ενώπιόν του μεταξύ

BLANCKAERT & WILLEMS PVBA, μέ έδρα τό Eeklo, Βέλγιο,

έναγόμενη και άνααιρεσείουσα,

και

LUISE TROST, κατοίκου Aachen,

έναγούσα και άναηρεσίδλητη,

ή έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς τήν έρμηνεία των όρων «πρακτορείο» και «άλλη έγκατάσταση» κατά τήν έννοια του άρθρου 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως τής 27ης Σεπτεμβρίου 1968,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, Mackenzie Stuart και U. Everling, δικαστές,

γενικός εισαγγελεύς: G. Reischl

γραμματεύς: A. Van Houtte

έκδίδει τήν άκόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά πραγματικά περιστατικά τής υποθέσεως, ή εξέλιξη τής διαδικασίας και οι παρατηρήσεις πού κατατέθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του Πρωτοκόλλου περί του Όργανισμού του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχουν συνοπτικά ως έξης:

I — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

Ή εταιρεία Blanckaert & Willems (στό έξής Blanckaert), έναγόμενη στήν κύρια δίκη, μέ έδρα τό Eeklo, Βέλγιο, συνήψε μέ τό γερμανικό οίκο Hermann Bey (στό έξής Bey),

πρακτορείο επίπλων (Möbelagentur), σύμβαση με την οποία ο Bey αναλάμβανε την υποχρέωση να εγκαταστήσει στην Όμοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δίκτυο πωλήσεως των επίπλων Blanckaert. Ο Bey άσχολούνταν υπό αναλόγους όρους με την αντιπροσώπευση όρισμένων βέλγων κατασκευαστών επίπλων.

Ο Bey με τη σειρά του υπέγραψε, στις 30 Νοεμβρίου 1975, με την Luise Trost (στό έξης Trost), ενάγουσα στην κύρια δίκη, τό κατωτέρω παρατιθέμενο συμφωνητικό:

«Έξ όνόματος της εταιρείας Blanckaert & Willems, πού έδρευει στό Eeklo, (Βέλγιο), σάς παραχωρώ με την παρούσα την αντιπροσωπεία της εταιρείας αυτής για τή ζώνη Rhein-Ruhr-Gebiet/Eifel/Süd-Westfalen.

Θά ένεργείτε άπευθείας στό όνομα της εταιρείας Blanckaert & Willems. Θά λαμβάνετε επίσης από αυτήν προμήθεια 5 %.

Σας παρακαλώ πάντως νά άπευθύνετε όλες τις παραγγελίες άποκλειστικά στή διεύθυνσή μου στό Aachen.

Σας ζητώ νά ένεργείτε με αυτόν τόν τρόπο διότι, άν πρέπει νά είμαι ό υπεύθυνος για σάς, θά πρέπει επίσης νά ενημερώνομαι για κάθε παραγγελία.

Έννοείται ότι τό όνομά σας θά αναφέρεται ως αντιπρόσωπος σε όλα τά αντίγραφα.

Έλπίζω ότι ή συνεργασία μας θά είναι καλή...»

Τό Δεκέμβριο 1976, ή Blanckaert, πληροφορηθείσα ότι ή Trost αντιπροσώπευε διάφορους βέλγους κατασκευαστές επίπλων, κατήγγειλε τή σύμβαση πού τή συνέδεε με την Trost. Λίγο άργότερα, έθετε επίσης τέρμα στή σύμβαση πού τή συνέδεε με τόν Bey.

Η Trost ένήγαγε την Blanckaert ένώπιον του Landgericht του Aachen ζητώντας τήν καταβολή όφειλόμενων προμηθειών και άποζημιώσεως έμπορικού αντιπροσώπου. Η Blanckaert άμφισβήτησε τήν άρμοδιότητα του δικαστηρίου αυτού. Η Trost

τουναντίον υποστήριξε ότι τό δικαστήριο αυτό ήταν άρμόδιο δυνάμει του άρθρου 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως τής 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί άρμοδιότητας των δικαστηρίων και εκτελέσεως των αποφάσεων επί άστικών και έμπορικών υποθέσεων (στό έξης ή σύμβαση).

Τό Landgericht του Aachen άπέκρουσε τήν άποψη αυτή και κηρύχθηκε άναρμόδιο. Τό Oberlandesgericht τής Κολωνίας έκρινε πάντως ότι ό Bey είναι πρακτορείο ή άλλη εγκατάσταση τής εταιρείας Blanckaert και ότι ή μεσολάβησή του ως Verkaufsleiter (διευθυντή πωλήσεων) στή σχέση Blanckaert-Trost θεμελιώνει τήν άρμοδιότητα του Landgericht του Aachen στην προκειμένη διαφορά.

Τό Bundesgerichtshof έπιληφθέν τής άναιρέσεως έκρινε ότι ό Bey ανήκει στην ειδική κατηγορία των «Vermittlungsvertreter» (μεσαζόντων) τής τάξεως των «Handelsvertreter» (έμπορικών αντιπροσώπων) υπό τήν έννοια του άρθρου 84 έπ. του γερμανικού έμπορικού κώδικα, κατά τόν όποιο:

«(1) Έμπορικός αντιπρόσωπος είναι οιοσδήποτε, στόν όποιο, υπό τήν ιδιότητα του ανεξάρτητου έπιχειρηματία, ανατίθεται, σε μόνιμη βάση ή διαπραγματεύση έμπορικών πράξεων για λογαριασμό άλλης έπιχειρήσεως (έντολέα) ή ή διεκπεραίωσή τους στό όνομα τής τελευταίας. Άνεξάρτητος έπιχειρηματίας είναι εκείνος, ό όποιος, ως προς τά ουσιώδη θέματα, δύναται νά όργανώσει έλεύθερα τή δραστηριότητά του και τό ώράριο εργασίας του.

(2) Έκείνος πού, χωρίς νά είναι ανεξάρτητος υπό τήν έννοια τής πρώτης παραγράφου, είναι έπιφορτισμένος σε μόνιμη βάση με τή διαπραγματεύση έμπορικών πράξεων για λογαριασμό ενός έντολέα ή με τή διεκπεραίωσή τους έπ' όνόματί του, θεωρείται ως υπάλληλος.

(3) Ό έντολέας δύναται επίσης νά είναι έμπορικός αντιπρόσωπος.»

Τό Bundesgerichtshof, κρίνοντας ότι από τή διαφορά ανέκυπταν προβλήματα έρμηνείας τής συμβάσεως, μέ διάταξη τής 21ης Μαρτίου 1980, ζήτησε από τό Δικαστήριω τήν έκδοση άποφάσεως επί τών ακόλουθων προδικαστικών έρωτημάτων:

«1. Ό έμπορικός πράκτορας (μεσάζων) κατά τήν έννοια τών άρθρων 84 έπ. του γερμανικού έμπορικού κώδικα (HGB) πρέπει νά θεωρείται ως «πρακτορείο» ή «άλλη έγκατάσταση» κατά τήν έννοια του άρθρου 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως τής Εύρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας τής 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί άρμοδιότητας τών δικαστηρίων και έκτελέσεως τών άποφάσεων επί άστικών και έμπορικών ύποθέσεων (πού άποκαλείται έφεξης «σύμβαση έκτελέσεως»);

2. Σέ περίπτωση καταφατικής άπαντήσεως στό έρώτημα ύπ' άριθ. 1:

α) πρόκειται περί διαφοράς «πού άνάγεται στή λειτουργία» πρακτορείου ή οιασδήποτε άλλης έγκαταστάσεως, κατά τήν έννοια του άρθρου 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως έκτελέσεως, όταν τό πρακτορείο ή ή άλλη έγκατάσταση, ενεργώντας, δάσει έντολής τής έπιχειρήσεως γιά τήν όποία ενεργεί, ως έμπορικός αντιπρόσωπος, ύποδεικνύει κάποιον τρίτο ως πρόσθετο έμπορικό αντιπρόσωπο τής έπιχειρήσεως, παραλαμβάνει έναντι καταβολής προμήθειας τά έγγραφα τά σχετικά μέ τίς παραγγελίες πού δίδονται μέ τή μεσολάδηση του τρίτου και τίς διαδίδάζει στήν έπιχείρηση, καθοδηγεί τόν τρίτο και τόν φροντίζει, και

όταν ή δραστηριότητα ως έμπορικού αντιπροσώπου του τρίτου αυτού προκαλεί διαφορές μεταξύ τής έπιχειρήσεως και του ίδιου ως πρós τίς αξιώσεις του επί προμηθειών και άποζημιώσεων;

β) Σέ περίπτωση άρνητικής άπαντήσεως στό έρώτημα 2 α.:

Ή έννοια «τής διαφοράς πού άνάγεται στή λειτουργία πρακτορείου ή οιασδήποτε άλλης έγκαταστάσεως», κατά τήν έννοια του άρθρου 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως έκτελέσεως, καλύπτει μιά διαφορά μεταξύ τής έπιχειρήσεως και του πρακτορείου ή άλλης έγκαταστάσεως σχετικά μέ τίς αξιώσεις του επί προμηθειών και άποζημιώσεων;»

Ή διάταξη περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στή γραμματεία του Δικαστηρίου στις 11 Ιουνίου 1980.

Ή ένάγουσα στήν κύρια δίκη (Trost) και ή Έπιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις δυνάμει του άρθρου 5 του πρωτοκόλλου τής 3ης Ιουνίου 1971, σέ συνδυασμό μέ τό άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Όργανισμού του Δικαστηρίου ΕΟΚ.

Κατόπιν έκθέσεως του είσηγητή δικαστή και άφου άκουσε τό γενικό είσαγγελέα τό Δικαστήριω άποφάσισε τήν έναρξη τής προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή άποδείξεων.

Μέ διάταξη τής 29ης Οκτωβρίου 1980, τήν όποία εξέδωσε κατ' έφαρμογή του άρθρου 95 του κανονισμού διαδικασίας, τό Δικαστήριω παρέπεμψε τήν ύπόθεση ένώπιον του τρίτου τμήματος.

II — Παρατηρήσεις πού κατατέθηκαν σύμφωνα μέ τό άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Όργανισμού του Δικαστηρίου ΕΟΚ

A — Παρατηρήσεις τής ένάγουσας στήν κύρια δίκη (Trost)

Έπί του πρώτου έρωτήματος

Κατά τήν ένάγουσα στήν κύρια δίκη, τόσο ό Bey όσο και ή ίδια ένήργησαν ως έμπορικοί αντιπρόσωποι (Handelsvertreter) και άκριθέστερα ως μεσάζοντες (Vermittlungsvertreter) γιά λογαριασμό τής Blanckaert και πρέπει συνεπώς νά θεωρηθούν ως άνεξάρτητοι έπιτηδευματίες (selbständige Gewerbetreibende) κατά τήν έννοια του

άρθρου 84 πρώτη παράγραφος του γερμανικού εμπορικού κώδικα. Αποκρούει την άποψη της έναγόμενης, κατά την οποία ο εμπορικός αντιπρόσωπος είναι ανεξάρτητος επιχειρηματίας (selbständiger Unternehmer) ακριβώς όπως ο έμπορος που έχει την αποκλειστικότητα των πωλήσεων και δέ δύνανται επομένως να θεωρηθεί ως «πρακτορείο ή άλλη εγκατάσταση» υπό την έννοια του άρθρου 5 αριθ. 5 της συμβάσεως.

Πρός στήριξη του ισχυρισμού της ότι ο Bey είναι πρακτορείο υπό την έννοια του άρθρου 5 αριθ. 5, η έναγούσα στην κύρια δίκη επικαλείται σειρά ενδείξεων, οι οποίες οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η Blanckaert επέβλεπε και διηύθυνε τον Bey:

- Ο Bey εξαρτιόταν από τις οδηγίες της Blanckaert όχι μόνον όσον αφορά την επιλογή και το πρόσωπο των συμβαλλομένων, τους όρους πωλήσεως και την πραγματοποίηση των πράξεων, αλλά και όσον αφορά την έκταση των συμπερόντων της μητρικής επιχείρησεως για τα όποια έπρεπε να μεριμνά και την υποχρέωση του εμπορικού αντιπροσώπου να αποδίδει λογαριασμό.
- Ο Bey έπισήμανε σε έπιστολή της 14ης Οκτωβρίου 1975, που άπηύθυνε στον υιό της έναγούσας, ότι έπρεπε να θεωρείται ως προϊστάμενος πωλήσεων (Verkaufsleiter) της Blanckaert.
- Όπως προκύπτει από την έπιστολή της 30ης Νοεμβρίου 1975, που άπηύθυνε ο Bey στην Trost, ο Bey συνήψε τη σύμβαση εμπορικού αντιπροσώπου με την Trost κατόπιν αίτησεως και έξ όνόματος της Blanckaert.

Η έναγούσα στην κύρια δίκη (Trost) αποκρούει τό επιχείρημα της Blanckaert, κατά τό όποιο δέ δύνανται να τεθεί θέμα σχέσεως εξαρτήσεως μεταξύ Blanckaert και Bey διότι ο Bey έκμεταλλεύεται από είκοσαετίας περίπου ανεξάρτητη επιχείρηση εμπορικών

άντιπροσωπειών. Άνεξάρτητος έμπορικός αντιπρόσωπος δύνανται κάλλιστα να δρεθεί σε πραγματική σχέση εξαρτήσεως ως προς τή μητρική επιχείρηση, να ένταχθεί στο δίκτυο διανομής και να υπόκειται από τό γεγονός αυτό στις οδηγίες της μητρικής επιχειρήσεως. Θά έπρεπε άλλως οι οδηγίες αυτές να μή θίγουν τήν ουσία της νομικής αυτονομίας των εμπορικών αντιπροσώπων. Έφαρμόζοντας τήν αρχή αυτή στην προκειμένη περίπτωση, ή έναγούσα στην κύρια δίκη (Trost) θεωρεί ότι ή δραστηριότητα, τήν όποια ανέπτυξε ο Bey για τήν Blanckaert πρέπει να θεωρηθεί αποκλειστικά ως έξωτερική ύπηρεσία του Blanckaert.

Έπί του δευτέρου έρωτήματος

Η έναγούσα στην κύρια δίκη θεωρεί ότι στην προκειμένη περίπτωση ή διαφορά είναι σχετική με τή δραστηριότητα του Bey, διότι ο οίκος αυτός συνήψε για λογαριασμό της Blanckaert τή σύμβαση που τή συνδέει με τή δελτική αυτή εταιρεία. Η δραστηριότητα της Trost για τή διάθεση των προϊόντων της Blanckaert έπηρεάζε επομένως σε σημαντικό βαθμό τήν επιχείρηση του Bey. Η έναγούσα είναι της γνώμης ότι ως «διαφορές σχετικές με τή λειτουργία» πρέπει να νοούνται όχι μόνον οι διαφορές που αναφέρονται από πράξεις πωλήσεων αλλά επίσης οι διαφορές που προκύπτουν από άλλες πράξεις και δραστηριότητες του Bey, τις όποιες έκτελούσε για τήν Blanckaert έναντι καταβολής υπερπρομήθειας.

Έπί του τρίτου έρωτήματος

Η άρμοδιότητα του Landgericht του Aachen προκύπτει επίσης από τό γεγονός ότι ή έννοια «διαφορά σχετική με τή λειτουργία ... πρακτορείου ή άλλης εγκαταστάσεως» που αναφέρεται στο άρθρο 5 αριθ. 5 της συμβάσεως, καλύπτει επίσης τις διαφορές μεταξύ του επιχειρηματία και του ίδιου του πρακτορείου, δηλαδή, στή συγκεκριμένη περίπτωση, τις διαφορές τις σχετικές με τό αίτημα καταβολής αποζημιώσεως και προμηθειών της Trost και όχι μόνον τις

διαφορές μεταξύ Blanckaert και των πελατών της τελευταίας, στους οποίους τό πρακτορείο παρενέβη ως μεσάζων.

Έπί τῆ βάσει τῶν προηγουμένων σκέψεων, ἡ ἐνάγουσα στήν κύρια δίκη θεωρεῖ ὅτι πρέπει νά δοθεῖ θετική ἀπάντηση στά ἐρωτήματα πού ὑποβλήθηκαν.

B — Παρατηρήσεις τῆς Ἐπιτροπῆς

Ἐπί τοῦ πρώτου ἐρωτήματος

Ἡ Ἐπιτροπή παρατηρεῖ κατά πρῶτο λόγο ὅτι, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου τῆς 22ας Νοεμβρίου 1978 (*Somafer* κατά *Saarferingas*, 33/78, Slg., σ. 2183), οἱ ἔννοιες πού ἀναφέρονται στό ἄρθρο 5 ἀριθ. 5 τῆς συμβάσεως πρέπει νά ἐρμηνευθοῦν κατά τρόπο αὐτόνομο. Σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση αὐτή ἡ ἔννοια «υποκατάστημα, πρακτορείο ἢ οἰαδήποτε ἄλλη ἐγκατάσταση», ὑποδηλώνει «κέντρο ἐμπορικής δραστηριότητας, πού ἐκδηλώνεται κατά τρόπο διαρκή πρὸς τό ἐξωτερικό ὡς ἡ προέκταση τῆς μητρικῆς ἐπιχειρήσεως, διαθέτει διεύθυνση καί εἶναι ὕλικά ἐξοπλισμένο ὥστε νά δύναται νά διαπραγματεύεται ὑποθέσεις μέ τρίτους κατά τέτοιο τρόπο ὥστε οἱ τρίτοι, ἂν καί γνωρίζουν ὅτι ἡ ἐνδεχόμενη ἔννομη σχέση θά δημιουργηθεῖ μέ τήν μητρική ἐπιχείρηση, τῆς ὁποίας ἡ ἔδρα εἶναι στό ἐξωτερικό, ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρέσεως νά ἀπευθυνθοῦν εὐθέως πρὸς αὐτή καί δύναται νά συνάπτουν συμβάσεις στό κέντρο ἐμπορικής δραστηριότητας πού ἀποτελεῖ τήν προέκτασή της».

Τίς προϋποθέσεις αὐτές δέ συγκεντρώνει ὁ ἐμπορικός ἀντιπρόσωπος ὑπό τήν ἔννοια τῶν ἁρθρῶν 84 ἐπ. τοῦ γερμανικοῦ ἐμπορικοῦ κώδικα. Ἡ Ἐπιτροπή, ἐρμηνεύοντας τό ἄρθρο 84 τοῦ κώδικα αὐτοῦ, θεωρεῖ ὅτι ὁ ἐμπορικός ἀντιπρόσωπος παρεμβαίνει ἀπλῶς ὡς μεσάζων στίς ἐμπορικές πράξεις ἢ μᾶλλον τίς ἐνεργεῖ, ὡς μεσάζων, γιά λογαριασμό τοῦ ἐντολέα, ἐνῶ ἡ ἐκτέλεση καί ἡ διεκπεραίωση τῶν πράξεων πού

ἔχουν διαπραγματευθεῖ ἢ ἐνεργηθεῖ ἀφοροῦν τόν ἐντολέα γιά λογαριασμό τοῦ ὁποίου ἐνεργεῖ ὁ ἐμπορικός ἀντιπρόσωπος. Ἐνεργώντας ὑπό τήν ιδιότητα τοῦ ἀνεξάρτητου ἐπιχειρηματία ὁ ἐμπορικός ἀντιπρόσωπος δέ δύναται κατ' ἀρχήν νά ἀποτελέσει «κέντρο ἐμπορικής δραστηριότητας» τοῦ ἐντολέα. Αὐτό ἰσχύει ἰδίως ὅταν ὁ ἐμπορικός ἀντιπρόσωπος δέν ἐνεργεῖ ἀποκλειστικῶς γιά λογαριασμό ἑνός μόνον ἐντολέα ἀλλά, ὅπως στήν περίπτωση *Bey*, ἀντιπροσωπεύει ἀρκετούς ἐντολέις.

Κατά τήν Ἐπιτροπή, ἡ προκειμένη περίπτωση ἐμφανίζει πάντως ὀρισμένες ἰδιαιτερότητες πού τοποθετοῦνται ἐκτός τοῦ πλαισίου τῆς συνήθους δραστηριότητας ἑνός ἐμπορικοῦ ἀντιπροσώπου. Πράγματι ὁ *Bey*, ὄχι μόνον συνήψε μέ τήν *Trost* σύμβαση ἐμπορικής ἀντιπροσωπεύσεως στό ὄνομα τῆς *Blanckaert*, ἀλλά ἐπίσης παρέλαβε τίς παραγγελίες πού εἶχε ἐπιτύχει ἡ *Trost* γιά νά τίς διαδιδάσει ἀκολούθως στήν *Blanckaert*. Μέ τόν τρόπο αὐτό, ὁ *Bey* ἄσκουσε ἐμφανῶς κάποιον ἐλεγχό ἐπί τῆς δραστηριότητας τῆς *Trost*, ἐξ ὀνόματος τῆς *Blanckaert*, ἐλεγχό πού ἀμειβόταν μέ τήν καταβολή ἀπό τήν *Blanckaert* ὑπερπρομηθείας. Τά περιστατικά αὐτά δέν καταδεικνύουν πάντως ὅτι ὁ *Bey* ἦταν ἐπιφορτισμένος ἐπιπλέον μέ τήν διεκπεραίωση τῶν ὑποθέσεων πού εἶχε διαπραγματευθεῖ ἡ *Trost* καί ἡ ἄσκηση καθήκοντος ἐλέγχου δέν ἀρκεῖ γιά νά μετατρέψει τόν *Bey*, ὑπό τήν ἔννοια τοῦ ὀρισμοῦ πού δόθηκε ἀπό τό Δικαστήριο μέ τήν ἀπόφαση *Somafer*, σέ «κέντρο ἐμπορικής δραστηριότητας» τῆς *Blanckaert*, «πού νά ἐκδηλώνεται κατά διαρκή τρόπο πρὸς τό ἐξωτερικό».

Ἡ Ἐπιτροπή ἐπικρίνει ἀκολούθως τήν ἄποψη, κατά τήν ὁποία ἡ ἔννοια «πρακτορείο», πού χρησιμοποιεῖται στό ἄρθρο 5 ἀριθ. 5 τῆς συμβάσεως, περιλαμβάνει ἰδίως τήν δραστηριότητα ἐμπορικοῦ ἀντιπροσώπου (*Handelsvertreter*) ἀποκαλούμενου ἐπίσης σέ ὀρισμένες περιπτώσεις «*Handels-agent*». Τό Δικαστήριο δέχθηκε ἤδη μέ τήν ἀπόφασή του τῆς 6ης Ὀκτωβρίου 1976 (*De Bloos* κατά *Bouyer*, 14/76 Slg. 1976, σ. 1497)

Ότι οι τρεις έννοιες πού χρησιμοποιούνται στό άρθρο 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως περιλαμβάνουν τά ίδια κύρια χαρακτηριστικά, πράγμα πού σημαίνει ότι ή έννοια του πρακτορείου καλύπτει, όπως και τό υποκατάστημα, τμήμα όχι ανεξάρτητο, νομικά, τής μητρικής επιχειρήσεως. Κατά συνέπεια, ή έννοια «πρακτορείο» δέν εφαρμόζεται σέ μεσολαβούντα πρακτορεία, νομικά αυτόνομα, κατά τό μέτρο πού τά πρακτορεία αυτά εμφανίζονται προδήλως ως πρακτορεία στό κύκλωμα τών έμπορικών συναλλαγών. Η έρμηνεία αυτή ανταποκρίνεται στην έννοια και στό στόχο τών ειδικών άρμοδιοτήτων πού αναφέρονται στό άρθρο 7 τής συμβάσεως. Η άπονομή δικαιοδοσίας, σέ συνάρτηση μέ τήν τοποθεσία του καταστήματος ή του πρακτορείου, χαρακτηρίζεται από άντικειμενική και ειδική συνάφεια μέ τήν επίδικη νομική κατάσταση, σέ όλες τές περιπτώσεις όπου ή δημιουργία επίδικων έννομων σχέσεων είναι ούσιωδώς τό έργο καταστήματος ή πρακτορείου πού ενεργεί υπό τήν ίδια του εϋθύνη, πράγμα πού δέ συμβαίνει προκειμένου περί πράξεων πού συνάπτονται μέ τή μεσολάβηση έμπορικού άντιπροσώπου, διότι, σ' αυτή τήν περίπτωση, ή διεκπεραίωση τών πράξεων εκτελείται από τόν ίδιο τόν έντολέα.

Στήν προκειμένη περίπτωση, ή άπάντηση στό έρώτημα κατά πόσο ή Trost δύναται νά αξιώσει τήν καταβολή προμηθειών από τήν Blanckaert εξαρτάται, κατά τό άρθρο 87 α του γερμανικού έμπορικού κώδικα, από τό γεγονός άν ή Blanckaert εκτέλεσε ή όχι τές πράξεις για τές όποιες μεσολάβησε ή Trost. Όσον άφορά τό δικαίωμα νά ζητήσει τήν καταβολή άποζημιώσεως για τήν προσκόμιση πελατείας δάσει του άρθρου 89 β του γερμανικού έμπορικού κώδικα, πρόκειται ιδίως περί του κατά πόσο ή Blanckaert εξακολουθεί νά έπωφελεΐται τής πελατείας πού έφερε ή Trost, άκόμα και μετά τήν καταγγελία τής συμβάσεως έμπορικής άντιπροσωπεύσεως.

Έπί του δευτέρου έρωτήματος

Η Έπιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τήν άπάντηση πού πρότεινε νά δοθεί στό

πρώτο έρώτημα, θεωρεί ότι πρέπει νά δώσει σύντομη άπάντηση στό δεύτερο έρώτημα.

Κατά τήν Έπιτροπή οι διατυπωθείσες από τήν Trost αξιώσεις δέν άφορούν διαφορά πού προέρχεται «άπό τή λειτουργία» τής επιχειρήσεως του Bey, διότι τά δικαιώματα τών όποιών έγινε έπίκληση εξαρτώνται από προϋποθέσεις πού δέν άνάγονται στην έμπορική δραστηριότητα του οίκου αυτού, αλλά από τή λειτουργία τής επιχειρήσεως Blanckaert στό Βέλγιο. Έν σχέσει μέ τό θέμα αυτό, τό Δικαστήριο δέχθηκε μέ τήν άπόφαση *Somafer* ότι ή έννοια «τής λειτουργίας» δέν καλύπτει παρά τές διαφορές πού άφορούν δικαιώματα και υποχρεώσεις, συμβατικές ή μή συμβατικές, σχετικές μέ τήν κατά κυριολεξία διαχείριση του πρακτορείου ή τής εγκαταστάσεως, καθώς και τές διαφορές τές σχετικές μέ τές υποχρεώσεις πού αναλήφθηκαν από τό πρακτορείο ή τήν εγκατάσταση υπό τήν ιδιότητά τους ως κέντρου έμπορικής δραστηριότητας, στό όνομα τής μητρικής επιχειρήσεως και οι όποιες πρέπει νά εκτελεσθούν στό συμβαλλόμενο κράτος όπου είναι εγκατεστημένο τό κέντρο αυτό.

Τό έρώτημα 2 β τής διατάξεως περί παραπομπής προέρχεται από τήν ιδέα ότι ή δραστηριότητα τής Trost, ως έμπορικής άντιπροσώπου, ίσοδυναμεί ως πρός έκείνη μέ τή δημιουργία πρακτορείου ή άλλης εγκαταστάσεως τής Blanckaert και, σχετικά μέ τήν κατάσταση αυτή, τό Bundesgerichtshof υποβάλλει τό έρώτημα άν οι αξιώσεις πού προβάλλονται από τόν έμπορικό άντιπρόσωπο έναντι του έντολέα άποτελούν διαφορά υπό τήν έννοια του άρθρου 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως.

Η Έπιτροπή θεωρεί ότι πρέπει νά δοθεί άρνητική άπάντηση στό έρώτημα αυτό. Για νά ισχύσει ή άπονομή άρμοδιότητας πού αναφέρεται στό άρθρο 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως, πρέπει νά πρόκειται περί υποχρεώσεων, οι όποιες, κατά μεγάλο μέρος, εκτελούνται από εγκατάσταση ή πρακτορείο υπό τήν ίδια εϋθύνη του για λογαριασμό τής μητρικής επιχειρήσεως. Η προϋπόθεση αυτή δέν πληροδται όσον άφορά τά δικαιώματα πού επικαλείται από τήν πλευρά τής ή εγκατάσταση ή τό πρακτορείο έναντι τής

μητρικής έπιχειρήσεως, διότι θά έπρόκειτο τότε περί άπαιτήσεων πού θά έπρεπε νά ικανοποιηθούν όχι από τό πρακτορείο ή τήν έγκατάσταση αλλά από τήν ίδια τή μητρική έπιχείρηση.

Έπί τή δάσει τών προηγουμένων σκέψεων ή Έπιτροπή προτείνει νά δοθει στά ύποβληθέντα προδικαστικά έρωτήματα ή ακόλουθη άπάντηση:

«Ό έμπορικός άντιπρόσωπος, του όποιου ή δραστηριότητα συνίσταται στή μεσολάβηση σέ πράξεις, οι όποιες άκολουθως έκτελούνται και διεκπεραιώνονται άποκλειστικά από τόν έντολέα του (άρθρο 84 έπ. ΗGB), δέν πρέπει νά θεωρείται ως «πρακτορείο» ή «άλλη έγκατάσταση» κατά τήν έννοια του άρθρου 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως τής 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί άρμο-

διότητας τών δικαστηρίων και έκτελέσεως αποφάσεων επί άστικών και έμπορικών ύποθέσεων.»

III — Προφορική διαδικασία

Στή συνεδρίαση τής 11ης Δεκεμβρίου 1980, ή ένάγουσα στήν κύρια δίκη, έκπροσωπούμενη από τόν Jakob K. Stang, δικηγόρο Κολωνίας και ή Έπιτροπή τών Εύρωπαϊκών Κοινοτήτων, έκπροσωπούμενη από τόν Wolf-Dietrich Krause-Ablass, δικηγόρο Düsseldorf, άνέπτυξαν προφορικά τίς παρατηρήσεις τους.

Ό γενικός εισαγγελεύς άνέπτυξε τίς προτάσεις του στή συνεδρίαση τής 5ης Φεβρουαρίου 1981.

Σκεπτικό

- 1 Μέ διάταξη τής 21ης Μαρτίου 1980 πού περιήλθε στό Δικαστήριο στίς 11 Ίουνίου 1980, τό Bundesgerichtshof υπέβαλε, δυνάμει του πρωτοκόλλου τής 3ης Ίουνίου 1971 του σχετικού μέ τήν έρμηνεία από τό Δικαστήριο τής συμβάσεως τής 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί άρμοδιότητας τών δικαστηρίων και έκτελέσεως τών αποφάσεων επί άστικών και έμπορικών ύποθέσεων (στό έξής ή σύμβαση), δύο προδικαστικά έρωτήματα ως πρός τήν έρμηνεία του άρθρου 5 άριθ. 5 τής συμβάσεως αύτης.
- 2 Σύμφωνα μέ τή διάταξη αύτή, ή όποία συνιστά παρέκκλιση από τό γενικό κανόνα του forum domicilii, πού αναφέρεται στό άρθρο 2 τής συμβάσεως, ό ένάγομος πού έχει τήν κατοικία του στό έδαφος συμβαλλόμενου κράτους δύναται νά έναγθει σέ άλλο συμβαλλόμενο κράτος, «άν πρόκειται περί διαφοράς πού άνάγεται στή λειτουργία ύποκαταστήματος, πρακτορείου ή οίασδήποτε άλλης έγκαταστάσεως, ένώπιον του δικαστηρίου τής τοποθεσίας τους».

- 3 Ἡ βελγική ἐταιρεία κατασκευῆς ἐπίπλων Blanckaert καί Willems, ἐναγόμενη στήν κύρια δίκη (ἀποκαλούμενη ἐφεξῆς: Blanckaert) διατηροῦσε, κατά τούς ἰσχυρισμούς της, ἀπό τό 1960 ἐπαγγελματικές σχέσεις μέ τό γερμανικό οἶκο Hermann Bey (ἀποκαλούμενο ἐφεξῆς: Bey), πρακτορεῖο ἐπίπλων (Möbelagentur), στόν ὁποῖο εἶχε ἀναθέσει νά ἐγκαταστήσει στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας δίκτυο πωλήσεως τῶν ἐπίπλων, τά ὁποῖα κατασκεύαζε. Σέ ἐκτέλεση τῆς ὑποχρέωσας αὐτῆς ὁ Bey συνήψε, ἐν ὀνόματι τῆς Blanckaert, μέ τήν Trost, ἐνάγουσα στήν κύρια δίκη, σύμβαση ἐμπορικῆς ἀντιπροσωπεύσεως γιά τή ζώνη Rhein-Ruhr-Gebiet/Eifel/Süd-Westfalen. Σύμφωνα μέ τούς ὅρους τῆς συμβάσεως αὐτῆς ἡ Trost ἐνεργοῦσε ἀπευθείας γιά τήν Blanckaert καί λάμβανε ἀπό αὐτή προμήθεια 5 %. Ἡ σύμβαση ὑποχρέωνε τήν Trost νά διαβιβάζει τίς παραγγελίες πού συγκέντρωνε γιά λογαριασμό τῆς Blanckaert μέσω τοῦ Bey στό Aachen. Ἐπί τῶν ἰδίων αὐτῶν παραγγελιῶν, οἱ ὁποῖες τῆς διαβιβάζονταν μέσω τοῦ Bey, ἡ Blanckaert κατέβαλε στόν τελευταῖο τήν «ὑπερπρομήθεια», ἡ ὁποία συνήθως χορηγεῖται στούς ἐμπορικούς ἀντιπροσώπους πού ἐπιβλέπουν καί ἐλέγχουν ἄλλους ἐμπορικούς ἀντιπροσώπους μιᾶς ἐπιχειρήσεως.
- 4 Τό Δεκέμβριο 1976, ἡ Blanckaert κατήγγειλε τή σύμβαση πού τή συνέδεε μέ τήν Trost προκαλώντας μέ αὐτόν τόν τρόπο ἀγωγή τῆς Trost γιά καταβολή προμηθειῶν καί ἀποζημιώσεων. Ἡ Trost ἤγειρε τήν ἀγωγή αὐτή ἐνώπιον τοῦ Landgericht τοῦ Aachen, διότι θεωροῦσε ὅτι ὁ Bey ἦταν πρακτορεῖο ἢ ὑποκατάστημα τῆς Blanckaert καί ἐπομένως, ἡ διαφορά μποροῦσε νά ἀχθεῖ ἐνώπιον τοῦ δικαστή τοῦ τόπου ὅπου ἦταν ἐγκατεστημένο τό πρακτορεῖο ἢ τό ὑποκατάστημα αὐτό.
- 5 Τό Landgericht τοῦ Aachen ἀπέκρουσε τήν ἀποψη αὐτή καί κηρύχθηκε ἀναρμόδιο, ἀλλά τό Oberlandesgericht τῆς Κολωνίας, τό ὁποῖο ἐπιλήφθηκε κατ' ἐφεση, θεώρησε ὅτι ὑπῆρχε συνδρομή τῶν προϋποθέσεων τῆς διεθνούς ἀρμοδιότητας τοῦ Landgericht τοῦ Aachen διότι ὁ Bey ἦταν πρακτορεῖο τῆς Blanckaert κατά τήν ἐννοια τοῦ ἄρθρου 5 τῆς συμβάσεως καί διότι τά αἰτούμενα ποσά εἶχαν τήν προέλευσή τους ἀπό τή λειτουργία τοῦ πρακτορείου αὐτοῦ.
- 6 Τό Bundesgerichtshof, ἐπιληφθέν τῆς ἀσκηθείσας κατά τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως ἀναιρέσεως, ἀφοῦ δέχθηκε ὅτι ὀρθῶς τό Oberlandesgericht τῆς Κολωνίας ἔκρινε ὅτι τόσο ὁ οἶκος Bey ὅσο καί ἡ Trost ἐργάσθηκαν γιά τήν Blanckaert: «ὑπό τήν ἰδιότητα τοῦ ἐμπορικοῦ ἀντιπροσώπου καί, ἀκριβέστερα, ὑπό τήν ἰδιότητα τοῦ μεσάζοντα, δηλαδή ὅτι καί οἱ δύο ἦταν ἐπιφορτισμένοι σέ μόνιμη βάση μέ τήν ἐξεύρεση, ὡς ἀνεξάρτητοι ἐπιτηδευματίες ὑπό τήν ἐννοια τῆς παραγράφου 84 ἐδάφιο 1 τοῦ γερμανικοῦ ἐμπορικοῦ κώδικα, παραγγελιῶν ὑπέρ μιᾶς ἐπιχειρήσεως, ἥτοι τῆς ἐναγόμενης», ἔκρινε ὅτι τό ἐρώτημα ἂν ἡ λειτουργία πρακτορείου

ή άλλης εγκαταστάσεως κατά την έννοια του άρθρου 5 αριθ. 5 της συμβάσεως περιλαμβάνει τή δραστηριότητα έμπορικου πράκτορα και ειδικότερα μεσάζοντα, κατά την έννοια τής προαναφερθείσας διατάξεως του γερμανικού δικαίου, δέν αποτέλεσε μέχρι σήμερα άντικείμενο αποφάσεως του Δικαστηρίου.

- 7 Τό Bundesgerichtshof, κρίνοντας, έπομένως, ότι από τή διαφορά άνέκυπταν ζητήματα έρμηνείας τής συμβάσεως, υπέβαλε στό Δικαστήριο δύο έρωτήματα ως προς τήν έρμηνεία του άρθρου 5 αριθ. 5 τής συμβάσεως αúτης.

Έπί του πρώτου έρωτήματος

- 8 Μέ τό πρώτο έρώτημα έρωτάται κυρίως άν ό έμπορικός πράκτορας (μεσάζων) κατά τήν έννοια των άρθρων 84 έπ. του γερμανικού έμπορικού κώδικα (HGB) πρέπει νά θεωρείται «πρακτορείο» ή «άλλη εγκατάσταση» κατά τήν έννοια του άρθρου 5 αριθ. 5 τής συμβάσεως.
- 9 Όπως όρθως τό έθνικό δικαστήριο παρατηρεί, τό Δικαστήριο έκρινε μέ τήν απόφασή του τής 6ης Όκτωβρίου 1976 (De Bloos, 14/76 Slg., σ. 1497), ότι ένα από τά ουσιώδη στοιχεία πού χαρακτηρίζουν τήν έννοια του υποκαταστήματος και του πρακτορείου είναι ή υπαγωγή τους στή διεύθυνση και στόν έλεγχο τής μητρικής έπιχειρήσεως.
- 10 Στην απόφασή του αúτη τό Δικαστήριο δέν είχε λόγο νά διευκρινίσει ποιά είναι τά στοιχεία πού θά επέτρεπαν, σέ ένδεχομένη περίπτωση, νά καθορισθεί άν μία έπιχείρηση ή ένας οίκος υπάγεται ή όχι στή διεύθυνση ή τόν έλεγχο τής μητρικής έπιχειρήσεως, διότι ή διαφορά στην κύρια δίκη άφορούσε τίς σχέσεις μεταξύ ενός οίκου και του άποκλειστικού άντιπροσώπου του και τό έθνικό δικαστήριο είχε κρίνει ότι ό άποκλειστικός αúτός άντιπρόσωπος δέν υπαγόταν ούτε στόν έλεγχο ούτε στή διεύθυνση του άντιπροσωπευομένου.
- 11 Έξάλλου, μέ τήν απόφασή του τής 22ας Νοεμβρίου 1978 (Somafer, 33/78 Slg., σ. 2183), τό Δικαστήριο έκρινε ότι «ή έννοια του υποκαταστήματος, του πρακτορείου ή οιασδήποτε άλλης εγκαταστάσεως υποδηλώνει κέντρο έμπορικής δραστηριότητας πού έκδηλώνεται κατά τρόπο διαρκή προς τό έξωτερικό ως ή προέκταση τής μητρικής έπιχειρήσεως, διαθέτει διεύθυνση και είναι υλικά έξοπλισμένο ώστε νά δύναται νά διαπραγματεύεται υποθέσεις μέ τρίτους κατά τέτοιο τρόπο ώστε οί τρίτοι, άν και γνωρίζουν ότι ένδεχομένως θά δημιουργηθεί

έννομη σχέση με τη μητρική επιχείρηση, της οποίας η έδρα είναι στο εξωτερικό, απαλλάσσονται της υποχρέωσης να απευθυνθούν εϋθέως προς αυτή και δύνανται να συνάπτουν συμβάσεις στο κέντρο έμπορικης δραστηριότητας πού αποτελεί την προέκτασή της».

- 12 'Από τίς σκέψεις των δύο αυτών αποφάσεων και ειδικότερα από τό κριτήριο, δυνάμει του οποίου ένα «υποκατάστημα, πρακτορείο ή άλλη εγκατάσταση» κατά την έννοια του άρθρου 5 άρθρ. 5 πρέπει να γίνεται από τούς τρίτους εϋχερώς αντιληπτό ως προέκταση της μητρικής επιχειρήσεως, προκύπτει ότι ή σχέση υποταγής στη διεύθυνση και στον έλεγχο της μητρικής αυτής επιχειρήσεως δέν υφίσταται όταν ο αντιπρόσωπος της μητρικής επιχειρήσεως δύναται «βασικά να οργανώνει ελεύθερα τη δραστηριότητά του και να καθορίζει τό χρόνο εργασίας του» (παράγραφος 84 έδάφιο 1 in fine του γερμανικού έμπορικού κώδικα) χωρίς ή μητρική επιχείρηση να δύναται να του δίδει σχετικές οδηγίες, όταν ταυτοχρόνως έχει την εϋχέρεια να αντιπροσωπεύει περισσότερους οίκους πού ανταγωνίζονται μεταξύ τους στην παραγωγή ή τό έμπόριο όμοιων ή παρόμοιων προϊόντων και τέλος όταν δέ μετέχει ένεργώς στη διεκπεραίωση ή την εκτέλεση των υποθέσεων, αλλά περιορίζεται κυρίως στη διαβίβαση των παραγγελιών στον οίκο πού αντιπροσωπεύει.

'Η σύμπτωση των τριών αυτών προϋποθέσεων αποκλείει τη δυνατότητα να χαρακτηριστεί ένας οίκος, ό οποίος συγκεντρώνει τά χαρακτηριστικά αυτά, ως κέντρο έμπορικης δραστηριότητας πού εμφανίζεται κατά τρόπο διαρκή ως προέκταση της μητρικής επιχειρήσεως.

- 13 Πρέπει λοιπόν να δοθεί στο πρώτο έρώτημα ή απάντηση ότι ένας έμπορικός πράκτορας (μεσάζων) πού είναι ανεξάρτητος, υπό την έννοια ότι, δυνάμει του νομικού του καθεστώτος, είναι βασικά ελεύθερος να οργανώνει τη δραστηριότητά του και να καθορίζει τό χρόνο εργασίας πού αφιερώνει σε μία επιχείρηση, την οποία δέχεται να αντιπροσωπεύει, στον όποιο ή επιχείρηση πού αντιπροσωπεύει δέ δύναται να του απαγορεύσει να αντιπροσωπεύει ταυτοχρόνως περισσότερους ανταγωνιστικούς οίκους στον αυτό τομέα παραγωγής ή έμπορίας και ό οποίος, έπιπλέον, άρκεϊται στη διαβίβαση των παραγγελιών στη μητρική επιχείρηση χωρίς να συμμετέχει ούτε στη διεκπεραίωση ούτε στην εκτέλεσή τους, δέ συγκεντρώνει τά χαρακτηριστικά καταστήματος, πρακτορείου ή άλλης εγκαταστάσεως κατά την έννοια του άρθρου 5 άρθρ. 5 της συμβάσεως.

'Επί του δευτέρου έρωτήματος

- 14 Δεδομένου ότι τό δεύτερο έρώτημα δέν υποβλήθηκε παρά για την περίπτωση πού ή απάντηση στο πρώτο έρώτημα θά ήταν καταφατική, δέ συντρέχει λόγος να δοθεί απάντηση σε αυτό.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

- 15 Τά ἔξοδα, στά ὁποῖα ὑποβλήθηκε ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων πού κατέθεσε προτάσεις στό Δικαστήριο, δέν ἀποδίδονται. Δεδομένου ὅτι ἡ παρούσα διαδικασία ἔχει ὡς πρὸς τοὺς διαδίκους τό χαρακτήρα παρεμπίπτοντος πού ἀνέκυψε ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, σ' αὐτό ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων.

Διά ταῦτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

κρίνοντας ἐπί τῶν ἐρωτημάτων πού τοῦ ὑπέβαλε τό Bundesgerichtshof, μέ διάταξη τῆς 21ης Μαρτίου 1980, ἀποφαίνεται ὅτι:

Ἕνας ἐμπορικός πρᾶκτορας (μεσάζων) πού εἶναι ἀνεξάρτητος, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι, δυνάμει τοῦ νομικοῦ του καθεστώτος, εἶναι βασικά ἐλεύθερος νά ὀργανώνει τή δραστηριότητά του καί νά καθορίζει τό χρόνο ἐργασίας πού ἀφιερώνει μέ μιᾶ ἐπιχείρηση, τήν ὁποία δέχεται νά ἀντιπροσωπεύει, στόν ὁποῖο ἡ ἐπιχείρηση πού ἀντιπροσωπεύει δέ δύναται νά τοῦ ἀπαγορεύσει νά ἀντιπροσωπεύει ταυτοχρόνως περισσότερους ἀνταγωνιστικούς οἴκους στόν αὐτό τομέα παραγωγῆς ἢ ἐμπορίας καί ὁ ὁποῖος, ἐπιπλέον, ἀρκεῖται στή διαδίδαση τῶν παραγγελιῶν στή μητρική ἐπιχείρηση χωρὶς νά συμμετέχει οὔτε στή διεκπεραίωση οὔτε στήν ἐκτέλεσή τους, δέ συγκεντρώνει τά χαρακτηριστικά καταστήματος, πρακτορείου ἢ ἄλλης ἐγκαταστάσεως κατά τήν ἔννοια τοῦ ἀρθροῦ 5 ἀριθ. 5 τῆς συμβάσεως.

Δημοσιεύτηκε σέ δημόσια συνεδρίαση στό Λουξεμβούργο στίς 18 Μαρτίου 1981.

Mertens de Wilmars

Mackenzie Stuart

Everling

Ὁ γραμματεὺς

A. Van Houtte

Ὁ πρόεδρος

J. Mertens de Wilmars